

ДРАГАН СИМЕУНОВИЋ

ПРОСВЕТИТЕЉ СА НЕНАМЕТЉИВОМ ХАРИЗМОМ

(Реч поводом стогодишњице рођења Владете Јеротића)

Имао је све што краси велике људе – имамеј, културу, знање, и оно што је данас веома рејко – достојанство. Није за животиа дозвољавао да га хвале, али је својим делом стекао вечну похвалу.

* * *

Има људи који уђу у наше животе попут метеора – изненада и са великим блеском, задиве нас и онда заувек нестану.

Владета Јеротић није био један од њих. Његов долазак међу нас више је личио на пут снежних пахуљица. Код пахуљице, као и код метеора, ради се такође о доласку с неба, али полаганом, достојанственом и смерном, о допирању до нас нечега што је зрачеће и што је танане духовне лепоте, а иде сасвим тихо кроз мноштво. Кад уочимо неку од њих, онда је то изабрана пахуљица, одабрана појава у мноштву. Само, док увек мислимо да смо ми изабрали пахуљицу у коју смо се с дивљењем загледали, можда је она изабрала нас, али тако да ми то не приметимо. Без сумње, и Јеротићева духовност којом нас је обасипао била је исто толико ненаметљива колико је била велика.

Појавио се у овом народу онда када нам је требао човек-спаситељ. Деценијама мучени, лагани и варани од оних који су тражили да народ буде уз њих њихове величине ради, губили смо као појединци и народ веру у људе, у искреност, доброту, у пријатељство и мудар савет без интереса, а онда нам је Владета Јеротић све то донео. Био је ту са нама и трајао не ради себе, већ ради свих

нас подједнако. Радио је на нашем уздизању као народа и на нашој, а не на својој величини. Вратио нам је веру у обичне а веома важне ствари, као што су поштење, мудрост и посебно у важност веровања не само у Бога већ и у људе и у себе саме. Говорио је само о важним стварима, биле оне велике или мале. Зато о новцу није говорио никад, иако су нас они лукави и опустошеног духа научили да мислимо да је новац најважнији. Показао нам је живот са оне друге, често недокучиве стране, стране часности и искрености.

Изузетност Владете Јеротића је била и остаје не само у томе што је он био много тога што ми нисмо и што треба да будемо већ и у томе што нам је указао да и ми све то можемо да будемо. Дакле, био је узор који је тежио да буде достигнут, па и претигнут, а не да буде недостижан попут Бога.

Обдарен снажним духом и вољом да помогне заблуделом народу око себе, чинио је то неуморно деценијама, указујући другима на предности пута самообожења којим је и сам целог свог дугог и стваралачки плодног живота непрекидно корачао. Својим добротиниством, не само духовним, постао је у толикој мери прихваћен од народа да се с правом може рећи да је свакако био један од најугицајних српских интелектуалаца у другој половини двадесетог и у првим деценијама двадесет првог века.

У исто време су и неки други задобили дивљење великог дела народа, али он је стекао много више од тога – задобио је апсолутно поверење и трајну љубав народа, сасвим у складу са једним од његових омиљених цитата о вољењу: „Воли ме мало, али ме воли дуго.” Оно чему је учио људе у својим бројним књигама, на безбројним трибинама и у ТВ наступима, посебно у ТВ серијалу „Агапе”, вратило му се као што се сваком добром учитељу одлично савладана лекција од стране многих ученика враћа као највеће добро.

Сваком народу треба вођа, али не само политички, већ му треба много разноврсних предводника и узора. Увек постоје за народ значајне личности које не морају формално бити вође, али које својом речју и делом снажно утичу на народ услед тога што између њих постоји нека невидљива магија узajамног дубоког поверења и уважавања. Такве личности називамо харизматским и признајемо им вођство чак и кад оне то не траже. Та врста великог духовног предводника био је и Владета Јеротић.

Познавање Владете Јеротића и његовог дела допушта ми да кажем да он вероватно никада није ни пожелео да буде икакав, а понајмање политички вођа, и у томе се већ од ране младости разликовао од већине. Аутобиографска сећања Јеротићева потврђују да је он одрана не само тој већ и многим другим земаљским страстима

претпоставио окренутост према Богу и људима као ближњима. Своју окренутост човеку и његовој, увек у крајњем Божјој, тајни духа потврдиће као психијатар. Своју окренутост Богу је пак, срећом по народ, схватио као дело које се тиче и нас, а не само њега. Притом су та два животна задатка код Владете Јеротића била тако испреплетена да се могу посматрати као један. Није користио религијско учење да механички приведе људе Цркви, већ пре свега Духу од кога су одустали или су се од њега удаљили, те отуд резултат његовог великог просветитељског рада није масовна биготност његових бројних следбеника, као што то неретко бива, већ њихово духовно уздигнуће. Велики део нашег народа је управо зато у његовом делу препознавао неформално духовно вођство, а у њему великог учитеља живота. Њему није требала никаква функција, нити ју је икада имао, да би био Неко. Не чини га баш нимало мањим чињеница да није сахрањен у Алеји великана, а ни Заслужних грађана, нити у скупоценим оделу. Може се рећи да је сахрањен онако како је и живео, ненаметљиво и смерно, уз реч почившег патријарха Српске православне цркве, Његове светости господина Иринеја, и присуство многих поштовалаца, окружен осећањем туге оних који су значили њему или он њима.

Био је одрана посебан. Прво као једини изразито религиозан члан своје породице, и то без ичијег наговора. Сам је изабрао да студира Медицински факултет како би што више могао помоћи људима, и по свом избору је из истог разлога специјализирао прво неуропсихијатрију, а потом и усавршавао психотерапију у Швајцарској, Немачкој и Француској. Радио је најпре као асистент на Нервној клиници Универзитета у Београду, а затим је био шеф психотерапеутског одељења у болници „Драгиша Мишовић”. У времену апсолута комунистичке политике био је аполитичан психијатар храбрих погледа, због тога неприхваћен, па и проскрибован од неких у свом професионалном окружењу. Утеху за то је нашао предајући као наставник преко двадесет година на Правословном богословском факултету, као и на Универзитету у Београду по позиву.¹ Био је члан Академије медицинских наука и редовни члан САНУ. Добитник је преко педесет одликовања, повеља и других признања.

Оно што га је уздигло изнад многих у нашој духовној и интелектуалној заједници било је његово делање. Мало је познато

---

¹ Чини ми неизмерну част што је Владета Јеротић преко двадесет година држао бројна предавања, па и своје последње у животу, на мој позив и у оквиру више предмета на основним, специјалистичким и мастер студијама Универзитета у Београду којима сам руководио, надахњујући и обогаћујући духовно све те академске нараштаје.

да се испрва бавио превођењем Фројдових дела на српски. Потом су дошли његови први радови, који су напросто били другачији и већ имали онај магнетизам који ће имати и сви његови будући текстови, као и његова изговорена реч. Захваљујући дубини његове мисли и лакоћи стила којим је писао, његово дело је брзо и дубоко продрло у разноврсне читалачке слојеве, о чему најбоље говоре за наше прилике фантастични тиражи и број издања његових књига, као и импресивна масовна посећеност његових предавања. Свој живот је схватио као мисију духовног уздицања запарложеног духа српског народа и његовог усмеравања на самоостварење. Данас је неспорна чињеница да Владета Јеротић има међу ововеконим српским интелектуалцима далеко највеће заслуге за масовно окретање немалог дела српске интелигенције, и то не само средовечних већ и младих људи, ка духовности. То окретање се претворило у истински духовни, спонтани, организационо-аморфни покрет, који је подстакло вишедеценијски друштвено-регенеративни процес у сфери духа, који и после Јеротићеве смрти још увек траје, што је у овим временима зачудна реткост. Нећемо претерати ни ако кажемо да је овај човек ненаметљиве харизме био попут свога дела апсолутно оригинална, веома значајна и тешко поновљива интелектуална појава нашег простора и нашег доба.

Његово дело није тек такво да буди интерес и радозналост читалачке публике као што то чине друга, већ је било и остало важан путоказ многим у грађењу бољег себе и свог окружења.

Захваљујући огромној ерудицији из више области и атрактивном споју психијатријског и боготражитељског приступа, Владета Јеротић се од седамдесетих година прошлог века непрекидно утврђивао као један од кључних реформатора нашег паланачког и необоженог духа. Иако је био и неформални православни теолог и просветитељ (који није имао претензије на такав формални статус), уједно је остао и психијатар који је неосетно, а можда и хитице, спровео својеврсну *колективну интелектуалну терапију значајног дела нашег чиниоцајућег народа*, постижући да су многи након његових предавања и читања његових књига бивали духовно дограђени и морално ојачани, а тиме и бољи људи, и тако је у својој струци постигао нешто ново и велико о чему ће наука моћи давати оцене тек након подробних и озбиљних истраживања, тим пре што до сада о Јеротићу и његовом делу, иако је у питању својеврсни феномен, сем у црквеним круговима скоро да ништа није стручно написано.

Нема сумње да је Владета Јеротић својим развојним путем хришћанског самообожења колико и јунговске индивидуације постао узор многим за један мудар, частан, ка добру и Богу окренут

живот. Још већи број је оних којима су Јеротићеве написане и изговорене речи биле драгоцен духовни светионик у нашим кошмарним друштвеним маглама и политичким беспућима у протеклим деценијама. Своје духовне поклоне нештедице је делио свима гладнима духовног блага, живећи за то. Написао је током свог дугог, стваралачки плодног живота око 100 књига и неколико стотина научних чланака, у којима су остали не само трагови његовог ерудитског духа већ и отисци његове широке душе. Одржао је огроман број предавања у земљи и иностранству, чији квалитет и фасцинантно константна висока посећеност превазилазе све што је ико икада код нас на том плану постигао. Укратко, био је интелектуална мегазвезда у српском духовном простору.

У сагледавању Јеротићевог животног круга импонује и то што, иако је био човек светских назора и проевропске оријентације, није остао у некој од примамљивих европских земаља у којима се усавршавао, већ се вратио да своје знање подари свом народу, сходно свом правилу да се свако онај ко је тип човека-биљке, у који је и себе убрајао, рађа тамо где треба и да живи. Захваљујући томе били смо средина која је скоро цео век имала једног изузетног, високоумног и високоморалног, нашег колико и Божјег човека са огромним утицајем на масе, који је све време просветитељски ширио толеранцију на неполитички начин. Његове најлепше мисли су оне о љубави као Божјем штиту од мржње, и оне у којима исказује своје стваралачко поштење речима да на свету има много религиозних људи, а мало људи љубави, али да и то мало љубави што постоји јесте оно што одржава свет.

Био је не само изузетно мудар, културан и образован, већ и, што је много ређе и теже, изузетно частан, искрен и увек добронамеран човек. Такав је и остао све док је трајао, прецизније до 4. септембра 2018. године, када се у 6.20 часова ујутро Божјом вољом угасио живот великог Владете Јеротића, једног од најумнијих, народном добру најпосвећенијих и отуда одиста и једног од највољенијих, а не само најутицајнијих интелектуалаца кога су Срби икад имали. Ако је за утеху, није га издао Дух коме је био посвећен, него трошно тело.

Можемо слободно рећи да је на свој последњи пут отишао тек онда када нам је дао све што је могао. По његовој жељи Задужбина Владете Јеротића је посмртно објавила његов дневник, забележене снове и преписку, као и два необјављена рукописа, и надајмо се да ће још годинама издавати његове радове, пре свега ране чланке, непознате широј читалачкој публици. На нама је да све то, и познато и још непознато духовно благо, сачувамо колико можемо, да све његовом руком за нас пробране мудрости и поуке,

те искричаве драгоцености духа, не само користимо већ колико год да је могуће и унапредимо.

Владету Јеротића је, као ретку појаву у српском духовном сазвежђу, везивала са метеором с почетка овог текста једино велика светлост (која га је феноменолошки привлачила као и Његоша и Теслу), а са снежном пахуљицом, поред начина доласка међу нас, повезује га и то што његово нестајање веома наличи на њен крај, довршавање пута потпуним стапањем његовог духа са српском земљом и са њеним људима, међу које је Божјом милошћу и својом вољом имао доспети. Тако ће исто и његова велика дела по народ заувек остати у нама, стопљена са нашим душама, све док његових поштовалаца има.

Др Драган М. Симеуновић
Универзитет у Београду
Факултет политичких наука
dragan.simeun@gmail.com